

Városunk

Budapesti Honismereti Híradó

XI. évfolyam 1. szám

Ingyenes

2008. január

Levéltári Nap Budapesten

Középkori, újkori magyar városok

Á. Varga Kázló főigazgató köszönti a konferencia résztvevőit

Budapest Főváros Levéltára és az Urbs – Magyar Várostörténeti Évkönyv szerkesztősége és szerkesztőbizottsága a fővárosi levéltárban, november 13-án és 14-én tartott „Polgári elit – polgári kapcsolatok – polgári tér” című közös Levéltári Napján a magyar váro-

sok középkori és kora újkori történetével foglalkoztak.

A kétnapos tudományos konferenciát Á. Varga László levéltári főigazgató nyitotta meg, a megjelenteket Budapest főpolgármestere, Demszky Gábor köszöntötte. A sokak által várt beve-

(Folytatása a 2. oldalon.)

Pezsgőünnep

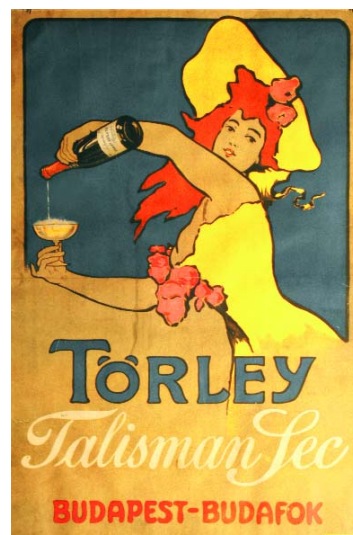
125 éves a budafoki pezsgő

A Lipótvárosban működő Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban december 13-án nyílt meg a Pezsgőünnep – 125 éves a Törley Pezsgőpincészet című kiállítás. A múzeum és a budafoki Törley Pezsgőpincészet közös tárlatán megjelenteket Kiss Imre, a múzeum igazgatója és Kovács György, a Törley Pezsgőpincészet ügyvezető igazgatója köszöntötte; a tárlatot Schneider Márta, az OKM szakállamtikára nyitotta meg.

125 éve jött haza Törley József Reimsből, a francia pezsgő fővárosából Budafokra, pezsgőgyárat alapítani. Megvásárolta a Savoyai birtokot, a kastély pincéiben a Péter-Pál utcában megkezdte a pezsgő

gyártását magyar szőlőből francia technológiával és felszereléssel, francia szakemberekkel. A Törley név a 20. század elejére fogalommá, a gyöngyöző ital a de-

(Folytatása a 11. oldalon.)

Korabeli plakát (Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum)

Százéves közkertünk, a Margitsziget

Fürdőhely, sporttelepek, szórakozóhelyek, nyári színház

Száz éve, az 1908. évi XLVIII. törvénycikk alapján vált közkertté a Margitsziget. A napjainkban mintegy száz hektár területű, 2,5 kilométer hosszú és 500 méter széles földterületet, évszázadokkal ezelőtt három kisebb sziget alkotta.

A mai sziget északnyugati csúcsánál elterült Fürdő szigeten feltörő melegvízes források már a római korban is közismertek voltak. Első fénykorát a sziget a 12. és 13. században élte, mint ki-

A fürdőtelep főbejárata egy képeslapon

rályi vadászterület és udvarhely, később fontos egyházi intézmények települtek ide.

A török uralom idején elnéptelenedett sziget újabb felvirágzása a 19. században kezdődött. Az 1799-ben a Habsburg család főhercegi ágának birtokába került szigeten József nádor, a Palatinusz, a nádori üdülőhely kialakításához kezdett. A középkori ferences templom romjaihoz nyaralót építtetett, a neves schönbrunni kertészdinasztia leszármazottjával, Tost Károllyal pedig valószínűleg hozott létre a Duna közepén.

(Folytatása a 2. oldalon.)

Százéves közkertünk, a Margitsziget

• folytatás az első oldalról

Új korszaka az 1860-as évek végén kezdődött, mikor is tulajdonosa, József főherceg a sziget északi csúcsánál feltárt melegvizű források jótékony hatására alapozva egy világszínvonalú fürdőhely létesítését határozta el. Az 1869 pünkösdjén fényes ünnepség keretében átadott fürdőtelep hamarosan nagy népszerűsége miatt a hazai arisztokrácia, a jómódú polgárság és a művészvilág körében, de külföldről is szép számmal keresték fel hosszabb időre, vagy akár csak egy-egy napra is e páratlan adottságú nyaralóhelyet. A vendégek számára a fürdő és ivókúrák, a növényritkaságokkal beültetett, páratlan szépségű parkokban és romantikus ösvényeken át vezető séták mellett a szige-

ten épült vendéglátóhelyek kínálta szórakozási lehetőségek, katonai és cigányzene, bálók, multságok, bankettek nyújtottak kellemes időtöltést.

Az 1900-as évek elejétől az addig csak vízen át megközelíthető sziget a Margit hídról levezető szárnyhíd átadását követően soha nem látott fejlődésnek indult.

Az alsó, ún. Festő- vagy Budai-sziget hozzácsatolásával és a nyugati oldalon folytatott feltöltési munkálatokkal jelentősen megnövelt kiterjedésű sziget belsejében exkluzív lovaspóló- és golfpályák, a Duna-parton a magyar evezős sport meghonosodását és világszínvonalra fejlődését eredményező evezős egyesületek klubházai sorakoztak.

A hírneves Margitfürdőbe Európa minden szegletéből

sereglettek a vendégek, a sziget kitűnő vendéglátó és elegáns szórakozóhelyein esténként a pesti előkelő közönség mulatott. Ma a Fővárosi Vízművek emblémájaként is közismert víztorony lábánál megépült szigeti szabadtéri színpad átadásával a 30-as években a színházi kultúra is otthonra talált.

Az Angyalföldi Helytörténeti Gyűjteményben a Mesélő képeslapok – Margitsziget Anno című kiállítást Török András művelődés-

történész november 7-én nyitotta meg. A tárlat korabeli képeslapok és fotók segítségével a Margitsziget világhírű gyógyüdülőhelyé válásának korszakába invitálja, egy képzeletbeli sétára látogatóit. Az éttermi enteriőr a századelő hangulatát idézi, csakúgy, mint a sziget ihlette irodalmi alkotások. Először kerülnek bemutatásra az eredeti, 1945-ben felrobbant Margit híd 2003-ban napvilágra került korlát és díszítő elemei is. A tárlat április 11-ig tekinthető meg.

Szabó Ivett

Kiállítási részlet – margitszigeti enteriőr

Levéltári Nap Budapesten

• folytatás az első oldalról

zető előadás (A céhpolgárság és a városi elit, és városon kívüli kapcsolatai) azonban Kubinyi András váratlan elhalálása miatt elmaradt – a neves történész halálhírére a jelenlévők megdöbbenéssel vették tudomásul.

Az országos szintű és kitekintésű konferencia előadásai négy főbb témakört vizsgáltak: Városi vezető réteg – politikai és szellemi elit; Kapcsolatok és összeköttetések – város, vidék, háttér; Városi vezető réteg – a gazdasági elit; Térhasználat és térszemlélet. Első szakmai előadóként Sipos András (BFL) főlevéltáros az Urbs – Magyar Várostörténeti Évkönyv II. kötetét ismertette (a könyvről mostani számunkban külön is megemlékezünk – a szerk.).

A főváros elődvarosainak történetével is foglalkoztak előadók: Végh András (BTM) Buda város középkori telekfelosztását ismertette megállapította, hogy a 13. századi telkek homlokzatukkal a már korábban felépített várfalhoz igazodtak. Pap Adrienn (BTM) a török kori Tabán kialakulását tárgyalta, érdekes részleteket közölve a Rác fürdő régészeti feltárásáról. Petrik Iván (BFL) a nyulak szigeti apácakolostor budai és pesti kapcsolataival foglalkozott. Alapos tudásról árulkodó előadásában Géra Eleonóra (BFL) Buda város 18. századi városrészéről (Vár, Víziváros, Országút, Újlak, Tabán), és iparszerkezetéről (mészárszékek, sörházak, malmok, tégláégetők stb.) számolt be.

gabriel

Helytörténeti oktatás Soroksáron

A Soroksári Helytörténeti Gyűjtemény is üzemeltető Galéria '13 Soroksár Kht. és a kerületi Pedagógiai Szakmai Szolgáltató Csoport az általános iskola felsős évfolyamain oktatók számára helytörténeti tanári segédanyagot állított össze. Ennek alapjául a kerületi iskolák tanulóinak szervezett helytörténeti vetélkedők tapasztalatai szolgáltak.

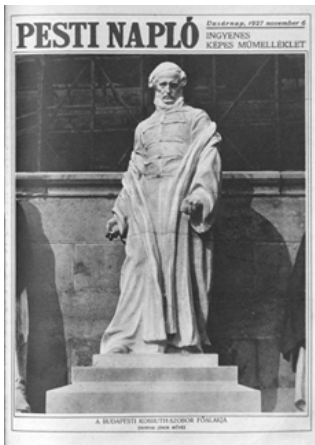
Anyagukat évfolyamonként kilenc órára állították össze. Megvalósítására a hon- és népismereti modul kereteit tartják alkalmasnak. Feldolgozása szerintük a szak- és osztályfőnöki órán egyaránt lehetséges.

Az 5. évfolyam számára készített tanmenetjavaslat az egyes órákhoz főbb témaköröket kapcsol, ismerteti az óravázlatot, ennek a sűgóját és javaslatot tesz a megvalósítás formájára. Megadja a feladatlapok megoldókulcsát, és archív fotókkal zárja le a soroksári önkormányzat támogatásával kiadott tanári segédanyagot.

Egy „leváltott” Kossuth-szobor

Az Országház tér első Kossuth emlékműve

Nem volt irigylésre méltó helyzetben nyolcvan éve Buzáth János székesfővárosi alpolgármester, amikor bő három hónap állt csak rendelkezésére, hogy csaknem két évtizedes huzavona után végleges helyet kapó Kossuth-szobornak – Horvay

A fővárosi Kossuth-szobor főalakja

János szobrászművész új és igencsak egyedi alkotásának – megszervezte avatását. Horvay (eredetileg a pécsi sváb Hoppl családban keresztelt) János egyik első, emblemikusnak mondható munkája a ceglédi Kossuth-szobor volt, melynek máso-

lata éppen nyolc évtizede került New Yorkba!

A szoborcsoport hivatalos megrendelője – miként történt az 1903-ban, illetve 1908-ban – Budapest Székesfőváros volt, amelynek képviselőtestületi tagjai közül egy emberöltő alatt oly sok szó- és érvcsatát vívtak egymással. Klebelsberg kultuszminiszter határozottsága itt és ebben is „rendet vágott”, s a főként művészekből (!) álló szoborbizottság elszánásának köszönhetően döntésre vitték a szobor végleges helyét, építészeti kialakítását s az avatás immár megmásíthatatlan idejét. Az Országház és a volt Kúria épülete között húzódó térség északi részét jelölték ki a többlépcsős, monumentális talapzaton elhelyezett szoborcsoport és történelmi allegorikus jelenet-sor felállítására; az avató ünnepséget 1927. november 6-án, egy vasárnapi napon tartották. November 2-ától már Kossuth nevét viselte a hatalmas tér.

A korabeli leírások, illetve helyszíni tudósítások részle-

A ceglédi Kossuth-szobor másolata New Yorkban

tesen közölték a – sajátos megoldásként – Batthyány kormány tagjainak karéjából kimagasló „magvető” szellemben ábrázolt Kossuth-monumentum avatását. Mértéktartó számadás szerint is jó százezer főnyi, a volt „történelmi Magyarországot” és a szabad világot képviselő ünneplő közönség gyűlt össze a térségen, ahol 11 órakor Horthy kormányzó megjelenését követően Sipőcz Jenő polgármester átvette a főváros nevében a szobrot. Ezt Apponyi Albert gróf ünnepi szónoklata követte. A koszorúzási protokollban nagy hangsúlyt kapott a magyar akadémiai köztestület és az ifjúság különböző csoportjainak jelenléte. A lengyel, olasz, török, angol és észak-amerikai népes képviselet a magyar kormányzat történelmi hagyományápolását és tiszte-

letét ismerte el. Kossuth személye és az 1848-as forradalom és szabadságharc teljes legitimitást nyert a konszolidálódni óhajtó Magyarország törvénykezésében is – március 15. és annak szimbolikus alakja végre hivatalos ünnepé vált!

Horvay alkotását a rákossista kultúrpolitika „leváltotta”, 1949-ben eltávolították! Helyére 1952-ben Kisfaludy Stróbl Zsigmond ma is látható kompozíciója került.

Az első – sokak szerint „az eredeti” – Kossuth-szoborcsoport fél évszázada a dunántúli Dombóvár ma már védett természeti értékű Szigeterdőjében lelt otthonra. (Elhangzott november 29-én, a Vízy László vezette Belvárosi Helytörténeti Klubban, a budapesti Aranytíz Művelődési Központban – a szerk.)

Kriston Vízi József

Erzsébetvárosi utcák, terek

„Egy pesti iparoslegény vándorlása Európában” (Giergl Henrik üvegműves vándorlása 1845-től 1848-ig) címmel tart előadást az Erzsébetvárosi Helytörténeti Klub vezetője, *Budáné Juhász Katalin* közlése szerint január 23-án (szerda) délután 5 órakor Györgyi Erzsébet muzeológus az Erzsébetvárosi Közösségi Házban (VII. ker., Wesselényi u. 17.).

A klub vezetője egyben a kerület történeti múltjának talán legjobb ismerője. Nem véletlenül szerzője a kerületi önkormányzat kiadásában

megjelent *Utak, utcák, terek és épületek az Erzsébetvárosban* című könyvnek. A négy színnyomású, műnyomó papírra készített, elegáns tipográfiájú, 150 oldalas kötet olvasója a kerület utcáin „barangolva” ismerkedhet meg a városrész történeti múltjával, épületeivel és építetőivel, utcanevének eredetével. Ez a kerület a nemzet kulturális örökségének egyik szerves része, egykori zsidónegyede a rendszerváltás után új életre is kelt. Kötetünk szerzője kedves anekdotákon keresztül is

Klősz György felvétele a Dohány utcai zsinagógáról (1890 körül)

emberközelbe hozza az egykori erzsébetvárosi polgárság ünnep- és munkanapjait.

Az illusztrációk kiválogatásánál törekedtek archív fotók, képeslapok felhasználá-

sára – ahol erre nem találtak megfelelő forrást, ott *Kopp Antal* erzsébetvárosi felvételei adnak betekintést e városrész mai arculatába.

(gt)

Divat a szocializmusban

Kiállítás a Vármúzeumban

A Budapesti Történeti Múzeum (BTM) Vármúzeumban a *Kirakat: divat a szocializmusban „In memoriam Ökrös Zsuzsa”* elnevezésű kiállítást október 11-én nyitotta meg Valuch Tibor és Bakács Tibor.

Valuch Tibor történész szerint a 60-as, 80-as évek Magyarországa a divat szempontjából sokkal színebb volt, mint ma gondoljuk. Hangsúlyozta, hogy a kiállítótermeken végigmenve a társadalmi különbségeket is látjuk, az otthonkától a Rotschild Klára tervezte estélyiig – mint ahogy a vásárló közönség is megosztott: ki a bizományiban vásárolt, ki a Luxus Áruházban.

A szégyenérzet és szexuális szokásaink közötti összefüggésről beszélt Bakács Tibor esztéta, aki a divatot egyfajta katalizátornak minősítette.

A tárlat előzményeiről Simonovics Ildikó, a kiállítás kurátora számolt be. Megvalósításának lehetőségét az Ökrös Zsuzsa hagyaték átvétele teremtette meg. Nemrég a BTM Kiscelli Múzeuma textilgyűjteményének adományozta Rákoskerti Judit, Ökrös Zsuzsa lánya, a divattervező édesanyja hagyatékának egy részét. Ökrös Zsuzsa (1931–2005) divattervezői tevékenysége átvitt a Kádár korszak egészén. A tárlat kurátora szerint a szocialista divat bemutatásánál 1954-től, illetve az 50-es évek végétől induló időszakban lehet magyar divatról beszélni, a kiállítás is ennek szellemében készült.

A divatkiállítást a Vármúzeum állandó tárlatából leválasztott két teremben rendezték meg. Az itteni időszak tárlatok sorát Erich Lessing '56-hoz kapcsoló-

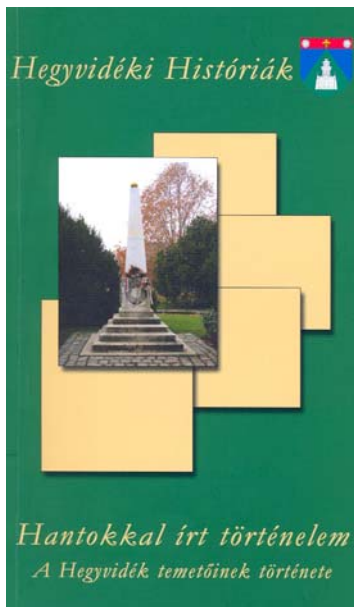
A tárlaton harminc divatos ruha is látható volt

dó, 2006-ban rendezett fotókiállítása nyitotta meg. Az első terem vetítési célokat szolgál, ahol filmhíradó részletekkel idézik fel a szocializmus időszakának korabeli, politikai szempontból megszűrt eseményeit és hangulatát. A kiállítási tájékoztató alapján a másik teremben „harminc ruha, több mint száz kiegészítő (kalapok, kendők, lábbelik, táskák, kesztyűk, harisnyák, bizsuk), valamint közel két-százötven dokumentum (fotók, rajzok, plakátok, meg-

hívók, divatlapok, katalógusok) eleveníti fel látogatói számára a szocialista divat világát.”

A kiállítás anyagai a BTM, a Magyar Nemzeti Múzeum, a Magyar Nemzeti Filmarchívum gyűjteményéből, és magánemberektől – kölcsönzött ruhák, kiegészítők és rajzok – származnak. Maga a tárlat alapos, szakszerű és látványos áttekintést ad a Kádár korszak támogatott divatirányzatairól.

G.T.

Legújabb hajtása a temetőket feldolgozó könyvtér-mésnek Szatucsek Tibornak a *Hantokkal írt történelem – A Hegyvidék temetőinek története* című szép kiállítású füzet, amely a Hegyvidéki Históriák soro-

Hantokkal írt történelem

Hegyvidéki temetők története

zatában, dr. Kollega Tarsoly István kiadásában jelent meg. Valóságos monográfia ez a munka, amely a kezdetektől tárgyalja a budai temetők világát, sok adattal, nagy alapossággal, de ugyanakkor érdekes olvasható módon. Az őskor, ókor és középkor helyi sírleletei, a török temetők bemutatása sok érdekességet árul el korokról, jeles személyeket helyeztek bennük örök nyugovóra. Sokszor ostromolták Budát, külön fejezetben olvashatunk katonai temetőkről, az elcsúszott 48-as honvédek többször is „áthelyezték”. Megszűnt a felsorolt polgári

temetők zöme is, ki tud ma már a tabáni vagy városmajori temetőről? A kötet a régi kegyeleti helyekre helyezi a hangsúlyt. Többet ír róluk, mint a jelenleg is működő farkasrétiről – amelyről szintén sokat elárul. Ennek népszerűségét nagyban fokozta, hogy a Mező Imre úton (ma Fiumei út) sokáig tilos volt az egyházi temetés. Kiterjed szerzőnk figyelmé az egykori pestistemetőre, a második világháborús szükségtemetőkre valamint a megmaradt néhány közterületi sírra is.

Történetek, helyi érdekességek sorakoznak a könyv lapjain. A történelem csak a hírességek életével számol,

pedig temetkezési helyük, sírfeliratuk is sokat mond az utókornak. Meglepő, de pl. Verbőczy Istvánt a Hármaskönyv megalkotóját zsidó temetőben hantolták el. Közli Vas Zoltán 1945-ös rendeletét Martinovics és társai testének emlékműben való elhelyezéséről, amelyet azóta sem hajtottak végre. Szokatlan sírkövön káromkodás, de Krupieci Bauer Gyula tábornokén a farkasrét-i izraelita temetőben „Előre, rossebb!” olvasható – így buzdította rohamra somogyi bakáit.

A kötet forrásjegyzéke bizonyítja a szerző felkészültségét és segíti a további tájékozódást.

Nyugati pályaudvar

Eiffel építette az egykori vasparipák acélistállóját

1877 októberében adták át a Nyugati pályaudvart. Innen indult 1846-ban Magyarország első vonata Vác felé - forgalmát a mai pályaudvarhoz közeli indóházról irányították. A Nagykörút kiépítésekor az indóházat lebontották.

Az indóház melletti „telket” megvásárolta az Osztrák–Magyar Államvasút Társaság egy új vasútállomás építése céljából. Az első tervet Augustus de Serres császári építész készítette, az építést Gustave Eiffel cégére bízták, amely hírnevét a párizsi Eiffel-toronynak köszönhette.

Technikai bravúr volt a 25 méter magas és 146 méter hosszú, 42 méter széles pályaudvari csarnok. Az épületegyüttesben alakították ki a pénztárcsarnokot, a három „külön osztályú” várócsarnokot, a két éttermet, a saját postát és az orvosi rendelőt is. Ma is megcsodálják a Polonceau kötőelemekkel kialakított, mintegy 40 mé-

ter fesztávolságú csarnokot, üvegezett falával, ötszög formájával. A pályaudvart

ban 9 vágányon) szinte percenként induló és érkező vonatok óriási forgalmát

Képeslap a Nyugatról, 1900 körül

„Vasparipák acélistállója”-ként emlegette a köznyelv.

Már az átadás évében, majd 1908-ban a növekvő vasúti forgalom szükségessé tette a „pályatest” bővítését. A (9+4 és a középcsarnok-

„összehangolt” forgalomirányító csapat végzi.

A Nyugati pályaudvarhoz két ismert „történet” is fűződik:

– 1930-ban felvetődött egy terv, amely szerint a

Duna alatt megépített alagúton forgalmi összeköttetést lehetne kiépíteni a Nyugati és a Déli pályaudvar között.

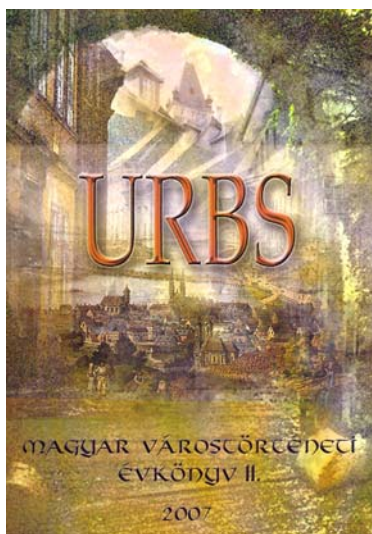
– Egy gátlástalan szélhámos, megvételre ajánlotta

fel a csarnok tetőszerkezetét egy német üzletembernek. Szerencsére, mire a bontáshoz felvonult az „alpinista brigád”, addigra kiderült a képtelen üzletkötés.

Gavlik István

URBS

Magyar Várostörténeti Évkönyv II.

Budapest Főváros Levéltára kiadásában jelenik meg az URBS Magyar Várostörténeti Évkönyv, amelynek 2007-ben már második kötetét is kézbe vehettük. Az itt

olvasható, színvonalas szakmai tanulmányok többsége a fővárosi levéltár 2005. évi, a Bécsi Városi és Tartományi Levéltárral közösen rendezett Levéltári Napján (Bécs-Budapest. Műszaki haladás, innováció és városi infrastruktúra a 19. században) elhangzott előadásokat rögzíti.

A kötet bevezetőjében Sipos András összegzi a 19. századi városban kiépülő infrastrukturális hálózatok jelentőségét, történeti kutatásának jelenlegi helyzetét.

Maga a könyv több markánsan elkülönülő egységre oszlik. Első részének (A városok „behálózása” a 19. században) tanulmányai a modern városi közművek kiépítését vizsgálják. Ezek közül is fővárosi vonatkozású Frisnyák Zsuzsának Budapest korai telefonhálózatáról, Vadas Ferencnek a bécsi és budapesti gázgyárakról publikált kutatása.

A következő rész fővárosi várospolitikai és városfejlesztési tanulmányokat tartalmaz: Ignácz Károly az 1920 és 1945 közötti budapesti választásokról és a fő-

városi közgyűlésről, Varsányi Erika a fővárosi szociáldemokrata frakcióról, Umbrai Laura az 1937–1948 közötti fővárosi kislakás-építésekéről, stb. publikált itt.

Az évkönyvet a főváros-hoz kapcsolódó reformkori napló elemzése, levéltári kutatási beszámolók és várostörténeti kiadványok recenziói teszik teljessé. A tanulmányok angol és német nyelvű rövid összefoglalói és tartalomjegyzékei jelzik, hogy a kötet szerkesztői a nemzetközi tudományos élet érdeklődésére is számítottak.

gabriel

Iskolatörténeti gyűjtemény Óbudán

Szent Lujza Intézettől az Óbudai Gimnáziumig

Az iskolatörténeti gyűjtemény létrehozása 1991-ben, az Óbudai Gimnázium (volt Martos Flóra) névadó ünnepségére készült kiállítással kezdődött.

Az Óbudai Újságban közlé tett felhívásunkra kaptunk egy 1905-ös csoportképet. Átkutattuk az iskolát, a pincétől a padlásig. Ennek eredményeként előkerültek az iskola zománcablái (1948-tól 1991-ig), és az iskolai szertárakban (biológia, kémia, fizika), de a könyvtárban is értékes „leleteket” találtunk.

Az iskola régmúltját őrző képeket a fővárosi közgyűj-

hoz, játékokhoz, ruhadarabokhoz stb.

1994-ben, a Szent Lujza intézet névadásának 60. évfordulóján szép ünnepséget és kiállítást rendeztem. Meghatottan nézegették a kiállított tárgyakat az egykori diáklányok. Ezután féltett kincseik megállíthatatlanul áradtak. Minden évben rendeztem emlékműsort és egyre terebélyesedő kiállítást. A néhai intézetben óvoda, elemi és polgári iskola, óvónőképző működött, valamint internátus polgáristáknak és óvónőképzősöknek. Az államosítás után nyolcosztályos általános iskola, óvónőkép-

Az iskolatörténeti kutatás során öt város mintegy harminc intézményében kutat-

a hiányoknak és tisztázásra váró problémáknak a megoldását adta sok esetben az iskolatörténeti gyűjtemény. Előkerült két olyan közös értesítő is, amely még a Széchenyi Könyvtárban sincs

Az óvónőképzősök iskolai relikviái

tam, visszaemlékezőkkel közösen ötven hangfelvételt készítettem.

Az iskolatörténeti kutatások megbízható forrása a Közös Értesítő, ha annak minden példánya megvan. A mi esetünkben az első 28 évben nem adtak ki ilyet, és az 1905-től az államosításig (1948) terjedő időszak is több esetben „foghíjas” volt. A meglévő példányokban egy korai elírás miatt végig vonult egy olyan hiba, amely az elemi- és polgári iskola kezdeti évszámát rosszul adta meg. Csak az intézet megnevezésére húsz variációt találtam. Mindezt azért írtam le, mert ezeknek

meg! A kapott nagyszámú értesítő könyvecske, a benne használt bélyegzőkkel és beírásokkal, kiegészítette a tanárok névsorát, a tanított tantárgyak sorát, az érdemjegyek minősítését, a tanítézet nevét, stb.

Az iskolatörténeti gyűjtemény megtekinthető a Szentlélek téri Óbudai Gimnáziumban. Az Óbudai Múzeumban, ha hozzájutna újabb kiállító helyiségekhez, egy teljes termet kitöltene ez a gyűjtemény, amelyet a szakemberek is elismeréssel „nyugtáztak” emlékkönyvünkben.

**Bottlikné
Kárász Aranka**

Jellegetes tárgyak a hitoktatás múltjából

teményekben nem találtam, egyedül az MTI-nél volt néhány fotó az 50-es évekből. A szerencsi Zempléni Múzeumból kaptunk két olyan felvételt, amely valóban az iskola korai múltjához tartozott.

Hosszú időbe telt a kedvesnővéreket megtalálni, akik diákként vagy tanárként ismerték a gimnázium elődjét, a Szent Lujza Intézetet. Segítségükkel talákoztam olyan volt diákokkal, akik évtizedekkel azelőtt jártak intézetükbe – kölcsön is adtak képeket, amelyekről másolatokat készíthettem. Hasonlóképp jutottam hozzá félévi értesítőkhöz, óvónői diplomákhoz, régi tankönyvekhez, füzetekhez, írószerekhez, kézimunkák-

zók, tanítónőképző, majd gimnázium volt, 1956-tól csak gimnáziumi oktatás zajlik az épületben.

A királyi József Műegyetem

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Levéltára gondozásában jelent meg az egyetem 1871 és 1907 közötti vezetőtestületi ülések napirendi pontjainak jegyzéke.

A Műegyetem legkorábbi előzménye a pesti egyetemen belül létező, 1782-től működő Institutum Geometricum volt. Utódja az 1850-ben létrehozott Joseph Industrieschule, melynek 1856-ban Ferenc József felsőfokú tanintézeti rangot adott (Joseph Polytechnicum). 1860-tól a Királyi József Műegyetem néven ismert, de gyakorlati-

lag csak 1871-től fogadták el egyetemenként. Legfontosabb vezető testületei az Egyetemi Tanács (ET) és a Rektori Tanács (RT) volt. A most megjelent levéltári segédlet a tanácsülések napirendi pontjainak jegyzékét tartalmazza.

A kötet végén az ET és az RT vezetőinek névsorával, valamint a kötet használhatóságát jelentős mértékben növelő név- és tárgymutatóval találkozunk. A műnyomó papírra készült 132 oldalas, esztétikus tipográfiájú kötet jelentősen megkönnyíti a kutatók munkáját.

Múlt és jelen kapcsolódása

Kiállítások Pesterzsébeten

A brigittenai kiállítás tárlói

Megkönnyebbülten söhajthattak fel a Pesterzsébeti Múzeum munkatársai december 11-én este – ezen a napon három kiállítást nyitottak meg a Gaál Imre Galériában. Népes közönséget köszönhetett a galéria nagytermében D. Udvary Ildikó múzeumigazgató és a kerület polgármestere, Szabados Ákos a Bemutakozók Brigittenau, Bécs XX. kerü-

lete című kiállítás megnyitása előtt. A „testvérváros” reprezentatív tárlatát Karl Lacina, a bécsi XX. kerület, az 1670-ben már írásban is említett Brigittenau polgármestere, és Roland Peter Herold, a múzeumuk igazgatója nyitotta meg.

A kiállítótér falain esztétikus kivitelű tablók, előttük tárlókba helyezett korabeli fotók és fegyverek, maket-

tek stb. jelezték, hogy a bécsi testvérkerület budapesti bemutatkozásának kiemelt jelentőséget tulajdonított. Brigittenau 1900-ban lett Bécs önálló kerülete – a kiállítás egyik tárlójának anyagai jelzik, hogy ennek jelentőségét az ott élők ma is számon tartják. A tárlat látványeleme volt a bécsi kerületet és kivilágított toronyházait háromdimenziós makettként is ábrázoló óriási térképszal, amely terem közepén helyezkedett el – sajátos kapocsként a városrész múltja és jelene között.

Az ezt követően megnyitott két kisebb kiállítás közül az egyik képzőművészeti jelgű, témájában a kerület

névéhez kapcsolódó volt (Árpádházi Szent Erzsébet a művészetben). A földszinti kisteremben rendezett helytörténeti fotókiállítás (Bontásra ítéelve) fekete alapszínű tablóin az egykori Drasche téglagyár és a Gubacsi lakótelep stb. lebontott épületeinek archív fotóival szembe-sülhettünk. Azonosításukat az egykori utcanév és házszámok megadása segítette. A kiállítás kurátora, D. Udvary Ildikó ezt az alkalmat használta fel a 2003-ban létrejött Pesterzsébeti Városvédő Csoport munkájának megköszönésére és őt „Múzeumpártoló”-nak a Szent Erzsébet éremmel történő kitüntetésére.

(gt)

Háttérben a helytörténeti fotókiállítás tablói

Egy '56-os kötet utóélete

A XVIII. kerületben történt

A XVIII. kerületi Pedagógiai Intézet és Helytörténeti Gyűjtemény előadótermében december 4-én, 15 és 18 óra között gyűltek össze a „Kenyér és Tank – 1956 pestszentlőrinci és pestszentimrei eseményei” című kötet szerkesztői, készítői, az egyes tanulmányok szerzői, a kiadványban szereplő visszaemlékezők és a témakör iránt érdeklődők.

Az előadó termet 1956-os, kerületi eseményeket

ábrázoló fotók nagytáblákkal díszítették, a könyv fotó és dokumentum anyagának többi része vetített formában került bemutatásra. Vitrinokban volt látható a könyv egyik szerzője, Karip Gyula 1956-os emlékérem és kitüntetés anyaga, melyet az elmúlt években gyűjtött össze.

A találkozót Frank Gabriella, a PIHGy igazgatója nyitotta meg, üdvözölve az egybegyűlteket, majd Heilauf

Zsuzsanna, a könyv szerkesztője beszélt a kiadvány létrehozásáról. Ezt követően a Politikatörténeti Intézet főigazgató-helyettese, Feitl István történész – a könyv több tanulmányának szerzője – fogalmazta meg gondolatait az 1956-os történeti kutatás sajátosságairól.

Több visszaemlékező is megszólalt: Farkas Lóránd valamint Csürke Károly, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége XVIII. kerületi szervezetének elnöke, Fonyódi János, a pártház egykori védője. Felidéztek emlékeiket, sőt egyes kérdések-

ben baráti hangú vita is kialakult. Érdekes volt két katonatiszt, Müller Ferenc és Baráth Miklós hozzászólása.

A gyűjtemény munkatársai e rendezvény sikere alapján 2008-ban egy „helytörténeti akadémia” létrehozását tervezik, amely negyedévenként egy délutánon az érdeklődők számára lehetőséget nyújthat egy-egy helytörténeti előadás meghallgatására, és többeket foglalkoztató téma (pl. egyes legendás épületek helye) kapcsán a kötetlen beszélgetésre.

Heilauf Zsuzsa

RÓLUNK – RÖVIDEN

Budapesti Honismereti Társaság

Társaságunk elnökségének és a Városunk szerkesztőbizottságának tagjait november 8-án, a Budapest Főváros Levéltára tárgyalójában tartott ülés megnyitáskor Breinich Gábor, az egyesület elnöke köszöntötte.

Az előző ülés óta eltelt időszak eseményeiről Gabriel Tibor titkár számolt be: Kiadtuk a Városunk 2007/3. és 4. számát, folyamatosan

működtetjük a Budapesti Helytörténeti Portált, előkészítjük a Budapesti Helytörténeti Emlékkönyv IV. kötetét és folytatjuk a Budapesti Históriaik fővárosi levéltárban tartott előadásait. Társaságunkat tagjaink képviselték a veszprémi nyári XXXV. Országos Honismereti Akadémián, a szeptemberi váci XII. Országos Kiadványszerkesztői Konferencián. A jövő évben folytatjuk a 2007. évi tevékenységeinket, új programként tavasszal fővárosi szintű középiskolás történeti vetélkedőt szervezünk Mátyás és a reneszánsz témakörében. Tájékoztatóját követően a fővárosi emlékkönyv IV. kötetének előkészítését vitatták meg.

A Rendezvény Szakbizottság elnöke, Tóth József jelezte, hogy a Budapesti Históriaik előadóestjei kapcsán a fővárosi levéltárat támogatásáért köszönet illeti. Beszámolt a Magyar Országos Levéltárba tervezett szakmai látogatás előkészítéséről és javasolta a civil szer-

vezetekkel a társaság kapcsolatainak bővítését.

A Városunk felelős szerkesztője hangsúlyozta az egyesületi újság tízéves, folyamatos kiadásának jelentőségét, 2007. évi fejlődését: a negyedévente megjelenő lap 12-ről 16 oldal terjedelműre nőtt, színes borítót kapott, utolsó számában a belső fotók minőségét is javított-

ták. A lap szerkesztőbizottsága a 2008. évi számok főbb témaköreire tette meg javaslatát. Az ülés végén gondként merült fel, hogy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményébe nem kerül be minden helytörténeti vonzatú kerületi kiadvány, mivel a kiadók nem küldik el számukra a kötelepéldányokat.

Budapesti Históriaik

A Budapesti Honismereti Társaság Budapesti Históriaik c. előadóest-sorozatát minden hónap első szerdai napján, du. 5 órai kezdéssel Budapest Főváros Levéltára földszinti konferenciatermében tartjuk (Budapest, XIII. Teve u. 3–5.). Ezek nyilvánosak, belépődíj nélküliek, minden érdeklődőt szeretettel várunk.

Február 6. (szerda, 17 óra)

– *A százéves Nyugat és a Ferencváros* – Előadó: Buda Attila, irodalomtörténész

– *Műhely: a Ferencvárosi Helytörténeti Egyesület tevékenységéről* – Előadó: Lukács Emilia, az egyesület elnöke

Március 5. (szerda, 17 óra)

– *Az iskolák államosítása Óbudán* – Előadó: dr. Tóth József, tanár

– *Műhely: a Kariatidák... Kulturális Egyesülete tevékenységéről* – Előadó: Fokasz Nikosz, egyetemi tanár

Április 2. (szerda, 17 óra)

Emlékkülés: Mátyás király és öröksége

– *Buda reneszánsz kori régészeti emlékei* – Előadó: Bencze Zoltán, a BTM Középkori Osztálya vezetője

– *Mátyás budai könyvtára* – Előadó: Földesi Ferenc, az OSZK Kézirattára vezetője

– *Mátyás király és a XII. kerület* – Előadó: Balázs Attila, a Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény történész-muzeológusa

– *Mátyásföld létrejötte és nevének eredete* – Előadó: dr. Takács Ferenc, helytörténész

Budapesti Honismereti Társaság

Székhely:

1043 Budapest,
Berda József u. 48.
(Újpesti Helytörténeti

Gyűjtemény)

Tel.: 370-0652

Fax: 230-5475

E-mail:

bphnt@chello.hu

Weblap:

www.bphnt.hu

Miért nézzem meg a

www.bphnt.hu-t?

Mert a Budapesti Helytörténeti Portálon találok meg:

- a legfrissebb fővárosi helytörténeti híreket;
- a Kapcsolódó oldalak menüpontjában a legrovidebb utat a hazánkban kiadott történettudományi, levéltári, hadtörténeti, irodalom- és nyelvtörténeti folyóiratokhoz, múzeumokhoz, könyvtárakhoz, magyar elektronikus újságokhoz, honlapokhoz;
- a legtöbb információt a fővárosi és kerületi helytörténettel foglalkozó civil szervezetekről, közgyűjteményekről;
- a Városunk összes eddig kiadott számát és repertóriumait;
- a legfrissebb fővárosi helytörténeti bibliográfiát.

Csak ezekért!

Volt már az ország levéltárában?

A nagy érdeklődésre tekintettel megismételjük a Magyar Országos Levéltárba tett szakmai látogatásunkat.

2008. február 13-án, szerdán 3/4 11 órakor találkozzunk a levéltár főbejáratánál (I. ker., Bécsi kapu tér 2–4.). Az egyórásra tervezett program 11 órakor a levéltár létrehozásáról, működéséről szóló tájékoztatóval kezdődik, majd megtekintjük a levéltár épületét, kutatótermeit stb.

A kötött létszámra tekintettel az érdeklődők előzetes bejelentkezését kérjük a program szervezőjénél, Gavlik Istvánnál (Tel.: 313-7975).

Budapesti Honismereti Társaság

Magassági jelek – Újpest centenáriuma – vásárcsarnokok

Budapesti Históriák a főváros levéltárában

Ősszel folytatódtak a Budapesti Honismereti Társaság szervezte Budapesti Históriák előadóestjei a fővárosi levéltár Teve utcai konferencia termében. Október 3-án Noéh Ferenc egyetemi tanár a régi budapesti magassági jelekről tartott előadást. Színes tájékoztatójából megismerhettük, hogy milyen fontos szerepe volt a 19. századi világvárossá fejlődésben ennek a „technikai részletmunkának”. A „szintezési fix-pontok” fővárosi vas asztalaival azonban sajnos egyre ritkábban találkozhatunk.

Ezt követően Miklósi László, a Történelem Tanárok Egyletének elnöke adott tájékoztatást tevékenységükről. Az 1989-ben alakult egyesület célja a tanárok szakmai érdekképviselete és számukra a folyamatos tájékoztatás biztosítása. 2007-ben 14. tudományos konferenciájukat rendezték meg, jó kapcsolatuk van hazai és külföldi rokon-szervezetekkel, színvonalas szakmai munkát fejtenek ki.

Az 1950-ben Budapesthez csatolt települések közül elsőnek Újpest ünnepelhet meg városossá nyilvánításának százéves jubileumát. Kadlecovits Géza, újpesti helytörténész részletesen ismertette a város kialakulását, fejlődését, és a mindeb-

Bertáné Varga Judit az élelmiszerellátás fejlődését ismerteti

ben jelentős szerepet játszó újpestieket (előadását rövidített formában előző számban „Száz éve város Újpest” címmel közöltük – a szerk.). A „Műhely” keretein belül a Jászok Egyesülete tevékenységét a szervezet ügyvivője, Dobos László ismertette. A fővárosi székhelyű, a Pest megyei Megyházán havonta előadásokat tartó egyesület célja a jász öntudat, a hagyományok ápolása és megőrzése; az otthon élő, a kirajzott és elszármazott jászok intézményes kapcsolattartásának elősegítése. Számos jászági tevékenységet támogatnak, évente Jász Világtalálkozó szerveznek és kiadói tevékenységük is jelentős.

Budapest élelmiszerellátásának szervezését, a vásárcsarnokok jelentőségét ismertette december 5-én Bertáné Varga Judit, a BTM tudományos titkára. Előadásában feltárult a 19. század végi piacok, a kofák színes világa. Az élelmiszer-hamisítások, mérlegcsalások a vásárcsarnokok nyitásával csökkentek, az ott árult élelmiszert a hatóság ellenőrizte. A téma aktualitását szintén egy százéves évforduló adta, 1897-ben nyitották meg a Központi Nagycsarnokot. Utána az Erzsébetvárosi Helytörténeti Klub vezetője, Budáné Juhász Katalin vezette be a hallgatóságot a VII. kerület történeti múltjába, melyet a klub elő-

adássorozatok, helytörténeti séták, kiállítások, kiadványok stb. révén népszerűsít. A közelgő karácsony jegyében a klubnak az Erzsébetvárosról készített könyveivel ajándékozta meg a hallgatóságot – mondani sem kell, hogy ezeket mindenki örömmel fogadta.

Tóth József

Százéves palotai MÁV-telep

Kultúra és sport az egykori MÁV-telepen címmel kiállítást nyitottak meg november 18-án a MÁV-telepi Jézus Szive Plébánia Községi Házában (XV. ker., Rákos út 163.). Az 1893-ban alapított Testvériség, Dal, Zene és Önképző Egyesület, a cserkészek és leventék, a MÁV-telepi iskola diákjai és az egyházak rendkívül színes kulturális életet szerveztek. A vasutasok számára épített lakótelep valódi otthon teremtett az ott élőknek, amelyre e tárlat megnyitásával emlékeztek meg.

Gratulálunk

Már hagyománnyá vált, hogy Pest, Buda, Óbuda és a Margitsziget egyesülésének évfordulóján az emlékezés mellett a Fővárosi Közgyűlés ünnepi ülésén átadják a díszpolgári címet, a Pro Urbe és a Budapestért díjakat is. A 134. évfordulón, 2007. november 17-én Budapestért díjat vehetett át a Budapesti Honismereti Társaság tagja, Del Medico Imre közíró, és lapunk szerkesztőbizottságának tagja, Sipos András főlevéltáros.

Támogassa adójának 1%-ából a Budapesti Honismereti Társaságot!

A Budapesti Honismereti Társaság kéri tagjait és támogatóit, hogy minél többen ajánlják fel egyesületünk számára adójuk 1%-át. A támogatást a „Városunk – Budapesti Honismereti Híradó” 2008. évi számainak kiadására és terjesztésére használjuk majd fel. Egyben ezúton is köszönjük támogatóinknak múlt évi adóhozjárulásait!

Budapesti Honismereti Társaság, 1043 Budapest, Berda József utca 48.

Adószámunk: 19673903-1-41

Krepuska Géza

Egy orvos, Krepuska Géza életét bemutató kiállítást nyitott meg *Kapronczay Károly*, az orvostörténeti múzeum főigazgatója november 5-én a XVIII. kerületi Egészségügyi Szolgálat – Szakrendelő Intézetben (XVIII. Thököly út 3.). A tárlatot a XVIII. kerületi Pedagógiai Intézet és Helytörténeti Gyűjtemény, valamint a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár közösen szervezte. A kiállítás anyagát a PIHGY munkatársa, *Heilauf Zsuzsanna* állította össze a kerületi helytörténeti gyűjtemény és a nagy közgyűjteményekben őrzött anyagból.

A kilenc tablón felvonultatott szöveg, dokumentum és

Időszaki tárlatból vándorkiállítás született

képanyag végigkíséri Krepuska Géza életét, orvosi pályáját, bemutatja családját, szól emlékezetéről. A kiállítás különlegessége a fotóanyag, melynek többsége eddig nem került nagyközönség elé – a negatívok több évtizede pihentek az orvostörténeti múzeum fotótárában, a Krepuska hagyatékban. Számos családi és épületfotó, életkép szerepel most a kiállításon. A 19. és 20. század fordulóján keletkezett fényképek között van a legendás „Gloriette” eddig ismeretlen fotója is

A helytörténeti gyűjtemény munkatársai a kerületi felső-tagozatosok számára indított helytörténeti vetélkedő első fordulójába beépítették a kiállítás megtekintését és a kapcsolódó tesztlap kitöltését.

Tárlatuk egyetlen napig látható volt a Krepuska Fesztivál ideje alatt is, a Bókay-kertben. A Szakren-

delő Intézet épületében november 9-ig volt megtekinthető. November 13. és 23. között a Kondor Béla Közösségi Ház emeleti galériájában csoportok számára is látogatható volt, majd – a tavalyi Bókay kiállításhoz hasonlóan – a Semmelweis

Egyetem Nagyvárad téri aulájában mutatták be a tablósorozatot. A tárlat jelenleg a SOTE Nagyvárad téri főépületének aulájában, a galérián látható – hivatalos „megnyitója” illetve zárója január 22-én lesz. Ezt követően a kiállítás egy hónapig most az Orr-Fül-Gégészeti Klinikán „vendégszéklik”.

H. Zs.

A „Gloriette” eddig ismeretlen képe

Lex Pro Homine

Egy gimnázium lexikona

adott ki a gimnáziummal kapcsolatban álló tanárok, diákok tollából.

Tizenkét esztendeig zajlott a lexikon adatgyűjtése. A kiküldött nagy számú adatlappal terjedelmes kötet állt össze. *Vizváry Vilmos* főszerkesztő kitartó, lelkesítő szerepvállalása tartotta együtt az alkotógárdát.

Az ezeröttszáz szócikk emberi sorsokat mutat be. Az életutak párhuzamosan indulnak, s a közös alaplappal megvalósult eltérő életcélok mutathatnak példát a nagy múltú középiskola következő generációi számára. A szerkesztők gondot fordítottak arra, hogy az elsők között érett-

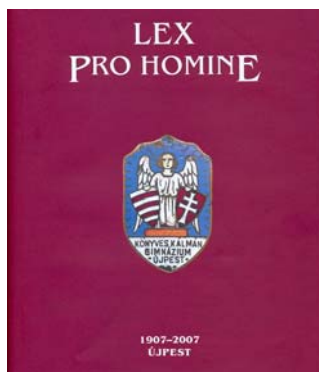
ségizők élete, a régen elhunyt diákok és tanárok adatai is megjelenjenek a kortárs szemlélyiségek mellett.

A szócikkek közül kiderül, hogy megbecsült, kedvelt tanáraik között akadt jeles irodalmár (*Babits Mihály*, *Jobbágy Károly*, *Szentmihályi Szabó Péter*) de természettudós (dr. *Kulin György*) is – felsorolás a teljesség igénye nélkül. A diákok nevei között példaként is szolgáló egyéni sikerekről olvashatunk, de mellettük a „hétköznapi” emberek életútjai is megjelennek. Az oldalakat a szereplők képei teszik szemléletessé. Családok, gyermekek, unokák, akik folytatták

szüleik, nagyszüleik iskolai kötődését, generációk sorát alkotva az alma materben.

Az adattári rész szerkesztője *Hack Frigyes* volt. Itt tematikus csoportokban olvashatjuk a szócikkekben szereplők neveit, a szaktanárokat, és foglalkozásuk szerint a diákokét. A harmadik fejezet az első érettségiző osztálytól 2007-ig névsorba rendezve tünteti fel a végzetek neveit – 14 528-as számmal zárva a sort. A negyedik és ötödik fejezet osztályrendben közli a nappali és esti tagozaton végzett tanulókat, osztályfőnökök feltüntetésével. A közel 900 oldalas kötet méltó emléket állít Újpest híres gimnáziumának, s talán ötletet is ad több más jelentős középiskolának.

Szöllősy

A Könyves Kálmán Gimnázium öregdiák-alapítványa kiadásában Újpest várossá nyilvánításának centenáriumi évében, 2007-ben jelent meg *Lex Pro Homine* (Sors az emberért) címmel a 102 éves iskola diákjainak és tanárainak lexikona. Az N. J. Pro Homine Öregdiák Alapítvány tizenöt esztendő múltá tekint vissza, eddig *negyvennégy kötetet*

Pezsgőünnep

• folytatás az első oldalról

rű, a jókedv, emelkedett ünnepi pillanatok, kivételes alkalmak, társas együttlétek kísérőjévé vált.

Törley Józsefet kora legnagyobb mecénásai között tisztelték. Nemcsak szociális célokra adakozott, bőkezűen áldozott a művészetekre

is. A vendéglátóiparos társadalmat nagyvonalúan támogatta, képviselőit mindig szívesen látta pincészetében és pompás kastélyában. Nemzetközi eseményeire különös gonddal készült, hogy vendégei a magyar konyha jó hírét vigyék szerte a világba. Maga is szerepet játszott egy fejlettebb ét-

A tárlókban pezsgősvödör, étlapok, archív fotók sorakoznak

kezési kultúra megteremtésében a polgárosodó Magyarországon.

A Törley Pezsgőgyár története napjainkig tartó sikertörténet. Alapja: hagyomány és minőség. Erről szólnak a jubileumi kiállításon a színes reklámok, dokumentumok, soha fel nem bontott egykori pezsgős üvegek, poharak, bútorok a Törley kastély ja-

pán szalonjából. Munkaeszközök, szakszerűen felrakott pezsgőmáglya, fotónagyítások idézik a hajdani budafoki pincészetet. Ünnepi hangulatot sugároznak a cégalapító dédunokája, Törley Mária varázslatos szobrai, Lukullusz-i kútja.

A tárlat március 10-ig tekinthető meg.

S. Nagy Anikó

Üvegmosás, töltés, máglyarakás, rázás a háttérben

Neogrády Lászlóra emlékeztek

Tanár, gyűjteményalapító, díszpolgár volt

A forradalom 51. évfordulóján a Déri Miksa Szakközépiskola – idén már a Bolyai János Gyakorló Műszaki Szakközépiskola és Kollégium 2. telephelye – utoljára koszorúzta meg a 92 éves korában elhunyt Neogrády László tanárnak, Újpest díszpolgárának síremlékét a Megyeri temetőben.

Hét nemzetiszínű gyertyát gyújtottunk annak emlékére, hogy 1975-től 1982-ig nálunk tanított, és könyvtárunkat is vezette. Óráin elvárta a rendet és a szorgalmas tanulást, de kedves, melegszívű atyai jó barátta vált a könyvtárban és az általa alapított Újpesti Helytörténeti Gyűjteményben.

Szívesen segítettek neki a kollégisták régészeti feltárásaiban. Rottek Ferenc diákunk beszámolóját őrzi az iskolanapló: 1975. március 14-én délután 3-tól 6-ig 12

honismereti szakkörös dolgozott Laci bácsi vezetésével Káposztásmegyeren. Az előzetes tájékoztató után 20 kilogramm honfoglalás előtti cseréptárgyat gyűjtöttek. Megtudták, hogyan készültek ezek annakidején, s megfogadták, máskor is

jönnek leletmentésre. Gyakran jártak nézelődni, takarítani a szűk István úti helyiségbe is, ahol érdekes történeteket hallottak a tárgyak keletkezéséről, odakerülésükről, és mindig családias kedvességet kaptak Judit nénitől is. A szerény, s kicsit

zárkózott tanár úrról csak véletlenül derült ki, hogyan szerezte vissza a Szovjetunióból szabadságharcunk centenáriumán az 1849-ben zsákmányolt zászlókat.

Nem tudtunk róla, mert akkoriban nem is volt tanácsos erről beszélni, hogyan mentette meg 1956-ban a 24. Tanintézet diákjait és társaikat a biztos haláltól.

Sajnos a viharossá fokozódó szél gyorsan kioltotta a sok-sok búcsúgyertyát, de a tanár úr gazdag életútjának példáját biztosan nem felejtik el. Kiss Tamás az iskolai diákbizottság elnöke osztálytársával, Novák Sándor 11/A. osztályos tanulóval helyezte el a sírra a Déri utolsó tisztelgő koszorúját. Iskolánk megszűnik, de reméljük, akadnak majd mások, akik ébren tartják az Újpesti Helytörténeti Gyűjteményt alapító, a körülötte élőként felelősséget, áldozatokat is vállaló Neogrády Laci bácsi emlékét.

Gaál Károlyné

Szent György téri időutazás

A Budapesti Történeti Múzeum Vármúzeumának első emeletén a „Virtuális utazás a Szent György téri” című program keretein belül a letűnt korok épületeinek háromdimenziós, virtuális rekonstrukcióját megjelenítő vetítőtérrel üzemel. Vetítések időpontja: nyitva tartási időben, délután 1/2 2 órától angol, 2 órától magyar nyelven.

Az Orient Express története

A Józsefvárosi Galériában (VIII. József krt. 70.) a Keletibe befutott az Orient Express története címmel november 28-án, délután 3 órai kezdéssel Róbert Péter tartott előadást a Budapesti Városvédő Egyesület józsefvárosi csoportjának rendezvényén.

Tabáni Helytörténeti Gyűjtemény és Dokumentációs Központ

(szakmai besorolás nélkül)
Vezető: Jankóné Pajor Ildikó,
tel.: 201-7093, cím: 1013 Bp.,
Döbrentei u. 9., nyitva: Sze., P, Szo.:
14–18, V: 11–18 óra

Óbudai Múzeum (Zichy kastély)

Vezető: Dr. Újj Irisz, tel.: 437-8682,
388-2534, tel./fax: 250-1020 cím:
1033 Bp., Fő tér 1., nyitva: K–V:
10–17 óra

Újpesti Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Szöllősy Marianne, tel.: 370-
0652, cím: 1043 Bp., Berda J. u. 48.,
nyitva: K–P: 10–17, Szo.: 10–14 óra.

Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Gönczi Ambrus,
tel.: 218-7420, cím: 1092 Bp.,
Ráday u. 18., bejárat az Erkel utcából,
nyitva: K–P: 12–18,
Szo.: 10–14 óra.

Kőbányai Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Bihari József,
tel.: 261-5569, cím: 1102 Bp.,
Halom u. 37/b., nyitva: K.,
Sze.: 12–16, Cs.: 14–18 óra.

Alberfalvi Helytörténeti Gyűjtemény és Iskolamúzeum

Vezető: Beleznay Andor,
tel.: 208-6635, cím: 1116 Bp., Pentele
u. 8., nyitva: K. és Cs.: 16–18 óra.

Etele XI. kerületi Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Dr. György Lajosné,
tel.: 365-6126, cím: 1117 Bp., Erőmű
u. 4., nyitva: Sze.: 15–18 óra.

Hegyvidéki Helytörténeti Gyűjtemény és Galéria

Vezető: Dr. Müllner Jenő, tel.: 457-
0501, cím: 1126 Bp., Beethoven u.
1/b., nyitva: K., Cs., P: 10–18 óra.

Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Szabó Ivett, tel.: 349-1501,
cím: 1132 Bp., Váci út 50., nyitva:
K–Cs.: 11–17, P: 9–16 óra.

Zuglói Helytörténeti Műhely

(szakmai besorolás nélkül)
Vezető: Vörös Emese, tel.: 251-1910,
cím: 1145 Bp., Uzsoki u. 57., Tetőtér,
nyitva: H.: 14–17, Cs.: 10–13 óra.

Rákospalotai Múzeum

Vezető: Mojzes Ildikó, tel.: 419-8216,
cím: 1158 Bp., Pestújhelyi út 81.,
nyitva: K., Cs., Szo.: 10–14,
Sze.: 14–18 óra.

Erdős Renée Ház Muzeális Gyűjtemény és Kiállítóterem

Vezető: Ádám Ferenc, tel.: 256-6062,
258-4693, fax: 256-9526, cím: 1174
Bp., Báthory u. 31., nyitva: K–V:
14–18 óra.

XVIII. Kerületi Pedagógiai Intézet és Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Frank Gabriella,
tel.: 295-0877, cím: 1181 Bp.,
Kondor Béla sétány 10.,
nyitva: H–Cs.: 10–15 óra.

Kispesti Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Siklós Zsuzsa, tel.: 281-1619,
cím: 1191 Bp., Fő u. 38., nyitva: K–P:
14–18, Szo.: 10–14 óra.

Pesterzsébeti Múzeum

Vezető: D. Udvary Ildikó, tel.: 283-
1779, cím: 1203 Bp., Baross u. 53.,
nyitva: K–Szo.: 11–17 óra.

Csepeli Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Maár Katalin,
tel.: 278-0710,
cím: 1213 Budapest,
Szent István út 230.,
nyitva: H., K., Sze., Cs., P: 14–18 óra.

Budafok Barlanglakás Emlékmúzeum

Vezető: Garbóci László,
cím: 1222 Bp., Veréb u. 4.,
(Kulcs a Mező u. 52. sz. alatt,
Lakatos családnál)

Soroksári Helytörténeti Gyűjtemény

Vezető: Sasvári Ilona,
tel.: 287-3057,
mobil: 06-20-226-4043
cím: 1238 Bp., Sztás u. 105., nyitva:
Sze., P: 14–18 óra, K., Cs.: 10–14 óra.

Budapest történetének válogatott bibliográfiája XXV.

125 éves az Újpesti Főlelébánia templom / vál. és szerk. Kadlecovits Géza. – Budapest Újpesti Városvédő Egyesület, 2007. – 112 p. : ill. ; 24 cm

225 év a Műegyeten, 1782–2007 / [szerk. Szabó Zsolt]. – [Budapest] : Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Egyetemi Hallgatói Képviselő, [2007]. – 57 p. : ill., főként színes ; 21 cm

Auguszt Cukrászda : Egy cukrászdinasztia története, 1870-2006 / írta és szerk. Auguszt Arató Auguszt és Auguszt Olga ; [fotók Almási Csaba et al.]. – Budapest : Grafít Public, 2007. – 139 p. : ill., részben színes ; 24 ; cm

Beszélő dobozok és kispesti képek. 2007. március 21. [Nagy Balogh Já-

nos Kiállítóterem] / [gyűjt. Varga László Zoltán. – Budapest : [s.n.], 2007. – [64] p. : ill., ; színes 30 cm

Biró Andre: Újpest : egy 100 éves város emlékei : emberek, sorsok, dokumentumok. – Újpest : [saját k.], 2007. – 201 p. : ill. ; 30 cm

Biró Andre: Újpest : egy 100 éves város képei. – Budapest : [saját k.], 2007 – 81 p. : ill., színes ; 30 cm

Hirmann László (1967-): Híres újpestiek. – [Budapest] : Kossuth, cop. 2007. – 189, [2] p. : ill. ; 21 cm

Regős László: Az Operaház / [előszó . Marton Éva] ; [az Operaház története . Welmann Nóra]. – Pécs : Alexandra, 2007, cop. 2006. – 177, [4] p. : ill., színes ; 26 cm

Róbert Péter (1942-): Kerületünk postatörténete. – Budapest : Angyalföldi József A. Műv. Közp., 2007. – 38 p. : ill. ; 14x20 cm. – (XIII. kerületi helytörténeti füzetek ; 12.)

Róbert Péter (1942-): Kórház a Szabolcs utcában. – Budapest : Angyalföldi József A. Műv. Közp., 2007. – 40 p. : ill. ; 15x20 cm. – (XIII. kerületi helytörténeti füzetek ; 13.)

A Sziklatemplom. – Budapest : Pálos Kolostor, [2007]. – 16 p. : ill., részben színes ; 21 cm

Szabylár Péter: Toronymagasan. – Budapest : Városháza, 2007. – 79 p. : ill., részben színes ; 21 cm. – (A mi Budapestünk)

Takács József (1953-): Budapesti toronyórák története, 1889-1909. – Buda-

pest : METEM : Historia Ecclesiastica Hungarica Alapítvány, 2007. – 136 p. : ill., színes 24 cm. – (METEM-könyvek ; 60.)

Tisztelet a Gundeleknek : Gundel emlékkönyv / [. szerk. Csapó Katalin és Török Lajos]. – [Budapest] : BGF Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskolai Kar, 2007. – 95 p. : ill. ; 25 cm

Újpest, 1907–2007 : a százéves város / [szerk. Estók János ; képszerkesztő Szöllősy Marianne]. – Budapest : Kossuth, 2007. – 446, [2] p. ill. ; 30 cm

Vízy László (1943-): Terézvárosi díszkutat / fényképezte Surányi András. – Budapest : Terma, 2007. – 88 p. : ill., színes ; 17x21 cm. – (Terézvárosi füzetek ; 1.)

Gali Ágnes

A Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum muzeológusa, Csapó Katalin állította össze a Holnap Kiadó gondozásában megjelent Budapest című kötetet. A

Budapest ízei

Régi fővárosi ételeink és étkezési kultúránk

„Hagyományos ételek és gasztronómiai kultúra a vendégszerető fővárosban” alcímű kiadvány megjelenésében is témájára rímél, alakja a hagyományos étlap formáját mintázza. A könyv nem egyszerűen szakácskönyv. A magyar kultúra egyik jelentős értéke a konyhaművészet. S hogy mennyire fontos mindez? Alljon itt Dobos C. József válasza 1883-ból: „Mily kezdetleges lenne az embereknek szellemük is, ha a költészetben és a zenén kívül nem volnának a szakácsművészetnek is lelkesülők, kik a test táplálásáról is gondoskodnak.” E kultúra kialakulását követi nyomon a szerző, kortárs források felhasználásával.

A kötetbeli receptekből ismerjük meg a rómaiaktól átvett és honfoglalás kori ételeink elkészítési módját – megtudhatjuk mi is volt az a bizonyos „száritott hús” vagy hogyan készültek a

népmeséinkből ismert hamba sült pogácsák. Megismerhetjük, hogy mit ettek királyaink, melyek voltak a szakácsfalvak, mit szeretett Mátyás király, miből állt a 24 fogásos ünnepi lakoma. A receptek között felfedezhetjük, milyen íz-világot hagyott örökül számunkra a 150 éves török uralom.

A budai kiskocsmák életképei mellett, a legendás nevek sem maradnak ki: Kugler és Gerbeaud, a Gundel család meghatározzák ma is a magyar konyha ízeit. Olvashatunk régi megszokott éte-

leink kialakulásáról, de elkészíthetjük házilag eredeti recept szerint a Marchalmáját, Újházy Ede vagy Blaha Lujza kedvencét is.

A történeti leírást sok ételrecept egészíti ki. Ötleteket kapunk az első magyar szakácskönyvből, készíthetünk töcsnit, lapcsánkát, krampampulit is. A kötetet sok korabeli illusztráció és színes, étvágygerjesztő ételfotó teszi teljessé. Az érdeklődők számára fontos kiegészítője a gasztronómiai barangolásnak az a szójegyzék, mely magyarázatot ad olyan szakszavainkra is, mint a prósza, muskátvirág, tikmony.

Szöllősy

Kiss Imre, Csapó Katalin, Kalla Kálmán és Milkovich Eszter a kötet bemutatóján

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer Zuglóban...

Családtörténeti pályázat eredményhirdetése

A Zuglói Helytörténeti Műhely 2007 tavaszán meghirdetett családtörténeti pályázatára tíz pályamunka érkezett, melyeket három tagból álló szakmai zsűri értékelt. A zsűri értékelése alapján az első díjat Szabó Ildikó, Édua és Kinga (A Szabó család története), a második díjat Mach András (Zuglói évek), a harmadik díjat Nagy Erzsébet (Első százharminc évünk) nyerte el. Különdíjban részesült

Fekete Csilla (A Ház arcai 1936–2007) és Ungváriné dr. Köcse Jolán (Petőmihályfától Zuglóig – A „fűszerek” Köcsék)

December 7-én adták át a díjakat a Kassák Klubban – a díjkiosztón a szakmai zsűri elnöke, Buza Péter újságíró, várostörténész értékelt a résztvevők munkáját, majd a díjakat Kinisch Andrea, a zuglói önkormányzat közművelődési és kulturális tanácsnoka adta át.

A munkák mindegyikén meglátszott a lelkes hozzáállás és a gondos és alapos munka, amelyet a készítők végeztek. Közülük többen

évszázadnál hosszabb családi történetet foglaltak össze családi fotókkal, dokumentumokkal, személyes családi tárgyakkal, emlékekkel illusztrálva. Az írásokból azonban nem csupán egy-egy zuglói család története bontakozott ki, hanem megélevenedtek az egykori események, utcák és emberek, a bolgárkertész földek, az egykori „fűszerek” vagy mozik.

A pályázatok anyagából tavasszal egy kiállítást rendezünk, így munkájuk eredményét sokan láthatják majd. S talán mások is kedvet kapnak ahhoz, hogy megírják családjuk meséjét. Hol volt, hol nem volt, volt egyszer Zuglóban...

Vörös Emese

A Budapesti Városvédő Egyesület terézvárosi csoportja rendezvényén mutatták be október közepén *Vízny László és Surányi András Terézvárosi díszkutak* című kiadványát.

A „Terézvárosi füzetek” sorozat ötlete csupán mint elnevezés új. Terézváros történetét, keletkezését számos kiadvány igyekezett feldolgozni, több kevesebb sikerrel. A Terézvárosi díszkutak egy folyamatosan bővülő bibliofil könyvsorozat első

Terézvárosi díszkutak

köteteként jelenik meg. Úgy külalakjában, mint tartalmában eleget kívánunk tenni az EU-s, számunkra természetes minőségi követelményeknek. Kerületünk szinte teljes területe a Kulturális Világörökség részét képezi (2002-től). A kötet Terézváros ma még fellelhető mintegy hatvan díszkútját, kultúrtörténetüket és jelenlegi állapotukat dolgozza fel.

Magyarország legérdekesebb két négyzetkilométere mindenképpen a Terézváros. Nem mellékes célunk a lakóhelyhez való kötődés tendenciáinak, a lokálpatriotizmusnak további erősítése, valamint Terézváros kulturális, idegenforgalmi népszerűsítése.

A folyamatos rekonstrukció, építkezések és – mint sajnálatos kísérő-effektus – eltűnő díszkútjaink tükrében fontos szempont a tárgyi

kultúra és az épített örökség mai helyzetének feldolgozása, képi rögzítése is. A korábbi kiadványok anyaggyűjtése és szerkesztése is rávilágított, hogy Terézváros múltját önállóan feldolgozni, kiszakítva azt a fővárosi környezetből, lehetetlen vál-

lalkozás. Ez a kötet is át-át kalandozik a szomszéd kerületekbe, hiszen nem egyszer vándorol egy „tárgy” háborúk vagy átépítések révén kerületeken át. Sorozatunkat amolyan kulturális Mengyelejev-táblázatként képzeljük el, melynek egyik hiányzó eleme születendő könyvünk. **V.L.**

A szegkovácsok

Az „Eötvös József” Cigány–Magyar Pedagógiai Társaság kiadásában megjelent „A szegkovácsok” című füzet. A közel nyolcvan oldalas, a szegkovácsolás munkaeszközeinek rajzaival és archív fotókkal illusztrált kiadvány a hazai cigányság egyik jellegzetes szakember rétege, a szegkovácsok élete és munkája bemutatását vállalta fel. Ismert, hogy e mesterségnek az alkalmazói főként Újpesten, a főváros későbbi IV. kerületében telepedtek le, a cigány nemzetiségen belül is zárt közösséget alkotva.

A füzet alkotói – az Eötvös Kutatócsoport vezetője, *Molnár István Gábor* és a csoport tagjai – több mint száz évre tekintenek vissza. Fővárosi vonzatú anyaguk összeállításánál a szakirodalomra és a még meglévő családok visszaemlékezéseire egyaránt támaszkodtak. A téma iránt érdeklődőket a kötet végén közölt cigány és fémműves bibliográfiával segítik. **g.t.**

Előrendelhető a Budapesti Helytörténeti Emlékkönyv IV.

Előkészületben van és rendkívül jutányosan, 1200 forintért előrendelhető a Budapesti Helytörténeti Emlékkönyv sorozat IV. kötete, amely a Budapesti Honismereti Társaság kiadásában jelenik meg.

- **Értékközpont tanulmányok**
 - **Helytörténettel foglalkozó egyesületek beszámoló**
 - **Fővárosi helytörténeti adattárak, bibliográfia**
- Előrendelésben: 1200 forintért**

A Budapesti Honismereti Társaság 2008 február végén bemutatásra kerülő könyve, a

Budapesti Helytörténeti Emlékkönyv IV.

a sorozat negyedik köteteként fog megjelenni, hasonló szerkesztéssel, mint a 2005-ben, 2006-ban és 2007-ben kiadott Budapesti Helytörténeti Emlékkönyvek. Kötetünk írásai a Budapesti História 2006. évi előadóestjein elhangzottakról, Budapest és elődtelepülései történeti múltjának egy-egy jelentős fordulópontjáról, kiemelkedő személyeiről és szervezeteiről számolnak be.

Megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap, Budapest Főváros Önkormányzata és a Budapest Bank Budapestért Alapítvány támogatja.

Előrendelése a Budapesti Honismereti Társasághoz postán (Székhelye: 1043 Budapest, Berda József u. 48.), faxon (230-5475) és e-mailon (info@bpht.hu) egyaránt elküldhető.

Az előrendelési lap fénymásolható, kivágható és honlapunkról (www.bpht.hu) is letölthető:

Előrendelési lap

Megrendelem a

Budapesti Helytörténeti Emlékkönyv IV. című kötetet

..... példányban, 1800 Ft helyett 1200 Ft-ért.

Megrendelő neve:

Címe:

Telefonszáma

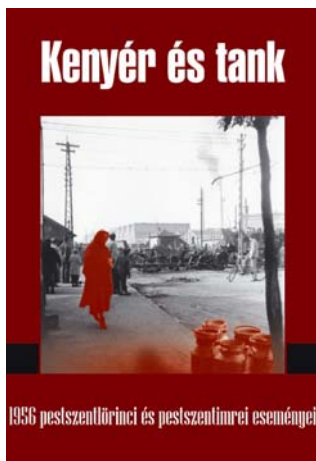
E-mail címe:

személyesen veszem át

a Budapesti Honismereti Társaság székhelyén

postai kézbesítéssel kérem (+260 Ft)

utánvétellel fizetek (+860 Ft)

1956 pestszentlőrinci és pestszentimrei eseményei

A Pedagógiai Intézet és Helytörténeti Gyűjtemény gondozta a „Kenyér és Tank – 1956 pestszentlőrinci és pestszentimrei eseményei” című kötetet, amelyet október 20-án, a XVIII. kerületi Kassa Utcai Általános Iskolában Eörsi László történész mutatott be.

A kötet szerkesztője, Heilaufer Zsuzsa az ötven év távlatából felvázolható kép bemutatására törekedett, az új

Kenyér és tank

1956 a XVIII. kerületben

kutatások mellett építve a korábbi összefoglalások anyagára és az 50. évfordulóra megjelentetett Városkép ünnepi különszám írásaira, adataira.

A forradalmi események, a fegyveres harc eseménytörténete mellett fontos ilyen rendkívüli helyzetben az intézményrendszer, a közigazgatás működésének megismerése, a közellátás megszervezése, a közbiztonság helyzete, a kerület egészében, és az, hogy mennyire tudott együtt vagy önállóan működni mindez a két korábban önálló településen, Pestszentlőrincen és Pestszentimrén.

A könyv első részében öt önálló tanulmányt olvashatunk. Ezek segítségével ismerhetjük meg Balogh

Györgyöt, a kerület forradalom alatti irányítóját; a lőrinci párház ostromát; a két szovjet támadás és a fegyveres harc, majd a közbiztonság meggyengülésének következményeit. A tanulmányok szerzője Feitl István, Grünvald Mária, Karip Gyula, Heilaufer Zsuzsanna volt.

A második rész visszaemlékezései a résztvevők, szemtanúk szemszögéből mutatják be az 1956-os for-

radalom időszakát. Személyes sorsok, élettörténetek ezek. A nemzetőrök, a forradalmi bizottság tagja, a fegyveres harcokban résztvevők mellett olyan hétköznapi hősokeket is megismerhet az olvasó, akik a közellátás, közlekedés, illetve az egészségügy területén tevékenykedtek; fontos, sokszor tragikus események és helyzetek szemtanúi, részesei voltak. A kötetet közel száz, nagyrészt korabeli fotó és dokumentum illusztrálja, a fényképeket elsősorban helyi fotósok készítették.

H. Zs.

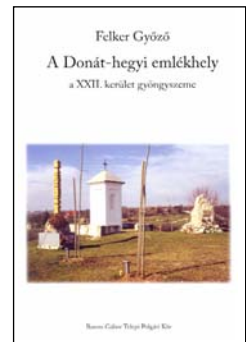
A Donát-hegyi emlékhely

A Baross Gábor Telepi Polgári Kör kiadásában jelent meg Felker Győző A Donát-hegyi emlékhely című ismertető füzet. A szőlők védelmezője, Szent Donatusz cselekedeteit ábrázoló emlékoszlopot a Donát-hegyi szőlősgazda Medetz-család emelte – 1865-ben már bizonyíthatóan létezett.

A XXII. kerület gyöngyszeme alcímet viselő kiadvány célja a múlt előtti tisztelgésen túl, gyökereik megismertetése, valamint az elődök emlékének ápolása. Az ezredforduló évében a Donát-hegyen létrehozott emlékhely nemzeti múltunkhoz kapcsolódó jelentős történelmi eseményeknek állít helyi emléket: az ezeréves honfoglalásnak és a település alapításának (százéves centenárium).

A füzet részletesen taglalja az egyes emlékművek történetét, állításának okait. Emellett kitér a Tétényi-fennsík múltjára, kialakulásának földrajzi feltételeire is. Az emlékművek felállításának időrendi sorrendjében haladva ismertetést közöl az itt élő Medetz családról, az alapítás centenáriumáról, az aradi vértanúkról és az 1956-os mártirokról. A füzetet oldalanként színes fényképek, egy korai, az 1800-as évekből származó és egy kortárs térkép egészíti ki.

(szm)

Kertvárosi Helytörténeti Füzetek

Hasnyányápolás a XVI. kerületben

Régi adósságot törlesztünk, amikor a XVI. kerület Önkormányzata támogatásával kiadott Kertvárosi Helytörténeti Füzetek újabb számainak megjelenéséről számolunk be. Mentségünkre szolgáljon, hogy a füzetek nem évente és emelkedő sorozatszámmal készültek el.

Még 2003-ban adták ki az 5. számot, amely a cinkotai Bács Vilma egy évszázadot átívelő fényképalbumát mutatja be (Széman Richárd: Vica kisasszony XX. százada – Fényvel írt noteszlapok Cinkotáról) és Szabó József rákosszentmihályi építésze-

tébe vezet be Szabó Tibor írása révén.

A 2004-ben megjelenő 7. számban Takács József Mátyásföld történetét vázolja fel korabeli fotókkal, hirdetésekkel gazdagon illusztrálva.

Ezzel már el is értünk a mához – 2007-ben mutatják be a 9., szintén két tanulmányból álló számot, amely már egy egyháztörténeti sorozat első tagjának is tekinthető (Lantos Antal: A rákosszentmihályi katolikus egyház története; Dorogi Ferenc Miklós: Az árpádföldi Szent Anna katolikus egyházközség története).

Két hónapja, november 16-án Gyuricza Anna régész méltatta a 10. számot, amelyben Lantos Antal a kerület középkori falvainak múltjába ad betekintést (Kerületünk ősi falvai Mohács előtt).

Végül december 20-án, a Sashalmi Könyvtárban vehettük kézbe a 4. és 8. szá-

mot. Előbbi a XVI. kerület elődközségei oktatását ismertette (Oskolák és katedrálék), utóbbi a kerület elődtelepüléseinek a második világháború végét és az orosz megszállást átélők visszaemlékezéseit tartalmazza (In memoriam 1944–45 Háborús hétköznapiok Visszaemlékezések).

Egy városrész épített világa

Fotókiállítás a XVI. kerületben

Négy éve, 2004 októberében kezdődött meg a XVI. kerület épületeivel foglalkozó kiállítások sorozata, amely a sashalmi KYA autószalon Maconkai Orosz László Galériájában november 16-án megnyitott, Kerületünk épített világa 1920–1990 című tárlattal zárult. Most is nyolcszáz, utcánévvel azonosítható színes fotó várta itt a megnyitóra érkezőket, a korábbi kiállításokhoz hasonlóan – üveg alatt, száz zöld keret-

ben. A kerület polgármestere, Kovács Péter egy összefogás eredményének tartotta a tárlat létrejöttét, amely három szakterület, a helytörténet (Lantos Antal), az építészet (Tóth Miklós) és a fotóművészet (Szémann Richárd) képviselőinek volt köszönhető.

A kiállítást Bugár-Mészáros Károly, a Magyar Építészeti Múzeum igazgatója értékelte. A családi házas beépítésű Árpádföld, Cinkota, Mátyásföld, Sashalom stb.

Lantos Antal a kiállítás megnyitóján

házainak építői meglátása szerint egy „melegszívű építészetet” hoztak létre, ahol a házak mintegy „visszamosolyogtak” eleinkre. Fontosnak tartotta az épületek eredeti homlokzatdíszítéseinek megőrzését, melyek az adott területre jellemző mo-

tívumok is egyben. Ezt követően adta át a kerület polgármestere az önkormányzat köszönőleveleit azoknak a háztulajdonosoknak, akik az eredeti terveknek megfelelően állították helyre házaikat.

G.T.

Nevető fejfák

Zsúfolásig megtelt a tabáni Helytörténeti Gyűjtemény és Dokumentációs Központ kiállítóterme december 7-én, a Nevető fejfák című kis könyvecske bemutatóján. A kötetet szerkesztő Vecsey András több mint 200 humoros sírverset adott közre. Ezek többsége egy 1936-os hazai gyűjtésből származik, amit húsznál több mai len-

gyel sírverssel egészített ki. Kötetének látványos elemeit Dluhopolszky László karikatúrista közel 30 rajza adja. A közölt sírversek jól példázzák, hogy eleink az élet buktatóit nálunk sokkal vidámabban fogadták, csupán egyet, a címlapon lévő idézzük: „Itt nyugszom én, / Olvasod Te, / Olvasnám én, / Nyugodnál te”

A kötet szerkesztője, Vecsey András

Óriásképeslapok, plakátok

A XVIII. kerületi Pedagógiai Intézet és Helytörténeti Gyűjtemény szeptember 8-án, a Bókay-kertben nyitotta meg az „Üdvözet Pestszentlőrinc–Pestszentimréből. Óriásképeslapok a helytörténeti gyűjtemény anyagából” című kiállítását.

A tárlaton látható óriásképeslapok eredeti példányai 1945 előtt készültek, felvillantják Pestszentlőrinc és Pestszentimre kialakulásának, fejlődésének jellegzetes építészeti emlékeit.

Szeptember 12-én a Pestszentimrei Községi Házban tartottuk az „Egy korszak plakátokon” című kiállításunk megnyitóját. A kiállítás létrehozói Heilauf Zsuzsanna és Szegediné

Mucsi Eleonóra voltak. A tárlaton az 50-es, 60-as évek országos terjesztésű plakátjait mutattuk be a helytörténeti gyűjtemény 4000 darabos plakátgyűjteményéből.

H.ZS.

Felelős szerkesztő: Gábrriel Tibor
Szerkesztőbizottság:

Breinich Gábor, Buda Attila, Róbert Péter, Sándor P.Tibor, Sipos András.
Alapította a Budapesti Honismereti Társaság és a Budapesti Történeti Múzeum.
Kiadja a Budapesti Honismereti Társaság
(1043 Budapest, Berda József u. 48., tel.: 370-0652,
e-mail: bpht@chello.hu, internetes változat: www.bpht.hu)
Nyomás: Kolofon Kft., ISSN 1418-4273

nka
Nemzeti Kulturális Alapprogram

Ingyenes lapunk kereskedelmi forgalomba nem kerül, megtalálható a budapesti kerületek múzeumaiban, helytörténeti gyűjteményeiben, Budapest Főváros Levéltárában, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kerületi fiókjában. A Nemzeti Kulturális Alapprogram, Budapest Főváros Közgyűlése és a kerületi önkormányzatok támogatásával jelenik meg.